

Graafland bij de presentatie van het boek het gereformeerd karakter van deze theologie in twijfel trok, is dan ook te begrijpen. Terminologisch wordt de lezer van ET trouwens in het onzekere gelaten. 'In het algemeen kan men vaststellen dat voor veel huidige gereformeerde theologen de eigen gereformeerde theologie geen min of meer vanzelfsprekend referentiekader meer is en soms zelfs vergeten lijkt', aldus Brinkman (p. 11). Wanneer Veenhof aan het slot van zijn historisch overzicht probeert het begrip 'gereformeerd' te omschrijven, worden we al niet veel wijzer. Het 'eigene' van het gereformeerde 'houdt verband met de verbinding van Geest en Woord. Het Woord is – om met Calvijn te spreken – het gewaad, waarin Christus verschijnt. In zoverre is het voor de kerk, theologie en spiritualiteit blijvend normatief. De Geest is de adem die het Woord deed ontstaan en blijvend bezielen wil. Intussen: de Geest valt niet met het Woord samen. De Geest blijft vrij. De Geest werkt ook in de schepping, ook buiten de kerk en haar prediking. Daarom zorgt die Geest steeds weer voor verrassingen' (82 vlg.). Welk christenmens zou dit niet willen beamen? Maar wat is dan toch 'gereformeerd'? In hun bijdragen hebben de auteurs bij alle vrijheid die hun kennelijk werd gelaten om hun thema's zelfstandig uit te werken, telkens echter wel degelijk hun uitgangspunt in de theologie van de gereformeerde vaders genomen.

Nu de historiografische oogst van het herdenken van de negentiende-eeuwse oorsprongen van de Geref., Chr. Geref. e.a. kerken langzamerhand binnengehaald is, ontstaat er behoefte aan geschriften die de vruchten ook verwerken voor een totaalbeeld. Hier mag ik al wijzen op het tweedelig werk van H.C. Endelijk, *De Gereformeerde Kerken in Nederland*, waarin de nieuwe bestudering van het gereformeerde verleden al duidelijk vorm heeft gekregen. Wanneer we daarvan kennis nemen, komt de wens op om voor de Nederlandse kerk- en theologiegeschiedenis van deze eeuw in haar geheel een dergelijk overzicht te mogen ontvangen. De gereformeerden liggen voorlopig vooruit.

Aart de Groot

Jaarboek van het Katholiek Documentatie Centrum 20(1990). 165 blz. ISBN 90-70504-38-3.

Het *Jaarboek* 1990 van het Nijmeegse KDC levert, naast het als steeds lezenswaardige en informatieve jaarverslag, meer en minder traditionele bijdragen op. Binnen de traditie van het centrum passen de korte, op archiefstudies gebaseerde biografieën van een zwaargewicht en een buitenbeen in de vooroor-